

Мірошник С. О.,*старший викладач кафедри англійської філології і перекладу,
факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
«Державного університету «Київський авіаційний інститут»***Гастиницкова Л. О.,***старший викладач кафедри англійської філології і перекладу,
факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
«Державного університету «Київський авіаційний інститут»*

ВИКОРИСТАННЯ ЕВФЕМІЗМІВ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. У статті досліджується роль евфемізмів у політичному дискурсі, їхні комунікативні функції та вплив на суспільну свідомість. Проаналізовано наукові підходи до вивчення політичних евфемізмів, їхні когнітивні та прагматичні аспекти. Встановлено, що евфемізм – це слово чи вираз, яким замінюють у мові грубе, непристойне, з неприємним емоціональним забарвленням слово. Виокремлено основні функції політичних евфемізмів, як-от: маніпулятивна (застосування евфемізмів з метою маніпуляції думками та поглядами реципієнтів); маскувальна (вживання евфемізмів з метою розмиття негативних явищ реальності у сприйнятті реципієнтами); елевативна (використання евфемізмів для номінації непрестижних понять (професій, установ, товарів тощо); меліоративна (застосування евфемізмів з метою пом'якшення негативних наслідків діяльності політика); кооперативна (вживання евфемізмів з метою уникнення дискримінації (расової, релігійної, соціальної тощо); превентивна (вживання евфемізмів замість табуованих слів). Виявлено, що у сучасній лінгвістиці вживання евфемізмів є неоднозначним феноменом, адже вони у деяких випадках можуть спричинити викривлення поняття, приховати той чи інший його зміст, привести до обману. Розглянуто та проаналізовано приклади політичного дискурсу, в яких використання евфемізмів сприяє зміні інтерпретації суспільно значущих подій. Встановлено, що використання евфемізмів у політичному дискурсі передбачає досягнення таких цілей: керування іміджем і самозахист (представлення себе або своєї партії в позитивному світлі та уникнення потенційної критики чи негативного сприйняття), маніпулювання громадською думкою (подача суперечливих тем в м'якшій формі, щоб вплинути на аудиторію), приховування неприємних істин (пом'якшення суворих або незручних реалій), уникнення конфронтації (послаблення напруженості і запобігання дипломатичних конфліктів), дотримання політичної коректності (зміна термінів з поваги до соціальної делікатності), легітимізація політичних дій (сформулювати політичну думку та виправдати політичні рішення, які матимуть незворотні наслідки).

Ключові слова: політичний дискурс, евфемізми, маніпуляція, комунікативні стратегії, імідж політика, суспільна думка, комунікація.

Постановка проблеми. За К. Лінфут-Хам, думка про те, що значення слів є послідовними та статичними є помилковою. Навпаки, іноді динамічний та мінливий характер значення робить вибір того чи іншого слова у певному контексті

не таким вже й простим та очевидним [1, с. 227]. У сучасному світі важливою рисою успішного політичного діяча є уміння вибору правильних слів та виразів для здійснення необхідного впливу на публіку та збереження свого статусу у суспільстві. З цією метою політики нерідко вдаються до використання евфемізмів у своїх промовах і виступах як до «безпечних» способів вираження думки під час обговорення неприємних чи делікатних тем для того, аби не справити негативне враження на аудиторію. Відтак, вивчення евфемізмів у політичному дискурсі становить важливу лінгвістичну проблему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема використання евфемізмів у мові викликає інтерес у лінгвістів вже досить довгий час. Як закордонні, так і вітчизняні науковці вивчають різні аспекти та особливості застосування і функціонування цих мовних одиниць. Для прикладу, К. Лінфут-Хам досліджував особливості творення евфемізмів [1]; А. Хой-аті вивчав евфемізми в англomовному масмедійному дискурсі [2]; С. Карам студіювала особливості використання евфемізмів у політичній сфері [3]; Ю. Швечкова досліджувала політичні евфемізми як засіб реалізації комунікативних стратегій і тактик у політичному дискурсі [4]; І. Грогдза вивчала функції евфемізмів у сучасному політичному дискурсі [5]; О. В. Назаренко та В. Г. Галеженко розглядали евфемізми як лексичний засіб вираження категорії політкоректності [6]; Е. Коляда та А. Кондрук [7] аналізували евфемізми як засіб маніпуляції у політичному дискурсі; О. А. Ільченко досліджувала евфемізми як складову сучасної мови ЗМІ [8].

Мета статті полягає у дослідженні ролі евфемізмів у політичному дискурсі, вивченні їхніх функцій та особливостей впливу на суспільну свідомість.

Виклад основного матеріалу дослідження. У широкому значенні евфемізми вважаються необразливими варіантами слів або виразів, які мовці чи автори вважають за краще не використовувати для виконання конкретного комунікативного наміру у певному випадку. Відповідно до Великого тлумачного словника української мови, евфемізм – це слово чи вираз, яким замінюють у мові грубе, непристойне, з неприємним емоціональним забарвленням слово [9]. Схоже визначення пропонується у тлумачному словнику англійської мови Merriam-Webster Thesaurus: euphemism is a mild or pleasant word group of words that is used instead of one that is unpleasant or offensive [10].

Евфемізми – це потужні лінгвістичні засоби, глибоко вкорінені в мові, і використовуються мовцями майже кожного дня [11, с. 3]. Потреба у використанні евфемізмів є як соціальною, так і емоційною, оскільки вони дозволяють обговорювати образливі або табуйовані теми, не викликаючи гніву, не обурюючи або не засмучуючи інших людей, і діють як клапан, що зберігає зовнішній вигляд цивілізованості [1, с. 228].

Носії різних мов час від часу використовують евфемізми, щоб пом'якшити вплив концепції, яка потенційно може викликати образу чи соціальне несхвалення [2, с. 552]. Евфемізми зустрічаються в більшості мов світу і у кожній з них мають своє значення та функції. А. Павленко вважає, що головною функцією евфемізмів є захист мовців від небажаного емоційного збудження [12, с. 260]. Враховуючи існування понять, які можуть вважатися надто образливими, існує потреба пошуку обхідних, непрямих і суспільноприйнятних шляхів вираження думки з використанням таких понять. Таким чином, евфемізми виконують функції так званих «очисників мови» [13, с. 55]. Вони здатні нейтралізувати негативні конотації, пов'язані з образливими суб'єктами. Отож, завдання евфемізму полягає в тому, щоб захистити мовця / читача / слухача від можливої зухвалості чи образи при порушенні табуйованих або делікатних тем (релігія, політика, соціальні проблеми, смерть, хвороби тощо), а відтак уникнути конфлікту чи образи [1, с. 228].

Однак, у випадку вищезазначеного, тлумачення та інтерпретація тієї чи іншої словникової одиниці може змінюватись залежно від контексту. Саме через це у сучасній лінгвістиці вживання евфемізмів є неоднозначним феноменом. Існують дослідники, які вважають використання евфемізмів суперечливим явищем, особливо у випадках політичних, військових, комерційних, екологічних та природоохоронних понять [14; 15; 16; 17]. На їхню думку, евфемізми можуть спричинити викривлення поняття, приховати той чи інший його зміст, привести до обману і навіть перетворити прості та зрозумілі концепти на надто складні і оманливі [17, с. 60].

Оскільки мова є частиною культури та людської поведінки, не дивно, що політики у своїх промовах і виступах підбирають лексичні одиниці відповідно до вимог і очікувань суспільства. На думку деяких іноземних дослідників [18, с. 1], використання евфемізмів в політиці має важливе значення, оскільки мовна поведінка політиків не була б якісною без використання евфемізмів. Обговорення чутливих тем іноді може створювати складнощі для політика. У таких випадках саме евфемізми стають у нагоді для попередження комунікативних конфліктів, уникнення грубих або нечемних висловлювань, та навіть відвернення уваги від важливих проблем чи применшення їхнього значення. Для опису евфемізмів, які використовуються у політичній сфері навіть існує окремий термін – *політичні евфемізми*. Політичним евфемізмам притаманні усі характеристики цих мовних одиниць, вони лише вирізняються сферою вжитку, а саме використовуються у політичному дискурсі [4, с. 130].

Серед функцій політичних евфемізмів дослідники виокремлюють маніпулятивну (застосування евфемізмів з метою маніпуляції думками та поглядами реципієнтів); маскувальну (вживання евфемізмів з метою розмиття негативних явищ реальності у сприйнятті реципієнтами); елевативну (використання евфемізмів для номінації неprestижних понять (професій, установ, товарів тощо); меліоративну (застосування евфемізмів з метою пом'якшення негативних наслідків діяльності політика); коо-

перативну (вживання евфемізмів з метою уникнення дискримінації (расової, релігійної, соціальної тощо); превентивну (вживання евфемізмів замість табуйованих слів) [5, с. 28-30].

Використання евфемізмів у політичному дискурсі нерідко заплутує людей, перешкоджаючи індивідуальному мисленню та свідомому прийняттю рішень [19, с. 253]. Деякі дослідники стверджують, що «нормальне» значення слова чи фрази завжди краще, точніше, правдивіше, раціональніше, ніж «девіантне» значення. Девіантні повідомлення є вигідними для політиків, адже вони допомагають їм «м'якше» нав'язувати свою ідеологію. За допомогою евфемізмів політики зберігають свій соціальний статус, спекулюють думками людей та їхнім ставленням до того чи іншого факту або події, впливають на поведінку та довіру соціуму [3, с. 6].

На думку М. С. Макглоун і А. Бачелор, головною причиною використання евфемізмів політиками є збереження власного іміджу. Таким чином вони мінімізують загрозу для себе при обговоренні чутливих та неоднозначних тем. Учені наголошують, що політики схильні використовувати евфемізми саме для самопрезентації, а не через турботу про чутливість адресата, адже використання таких лексичних одиниць здатне відведення від політиків будь-яку провину. У загрозливих для власного статусу чи іміджу ситуаціях, політичні дії вживають стратегії ввічливості, щоб пом'якшити загрозу та створити сприятливе середовище для того, аби продовжити утримувати свої позиції [19, с. 252-253].

У політичному дискурсі англійської мови евфемізми часто використовуються для пом'якшення або приховування справжнього значення певних дій чи явищ. Це дозволяє політикам представити інформацію у більш прийнятному світлі або уникнути негативних конотацій. Нижче наведено декілька прикладів таких евфемізмів:

1. Військові дії:

– *Collateral damage* — *побічні втрати*. Використовується для позначення випадкових жертв серед цивільного населення під час військових операцій.

– *Enhanced interrogation techniques* — *посилені методи допиту*. Евфемізм для тортур або жорстоких методів допиту.

2. Економічні питання:

– *Quantitative easing* — *кількісне пом'якшення*. Означає процес збільшення грошової маси центральним банком для стимулювання економіки.

– *Negative growth* — *негативне зростання*. Використовується для опису економічного спаду або рецесії.

3. Безробіття:

– *Downsizing* — *скорочення штату*. Означає зменшення кількості працівників у компанії.

– *Job redundancy* — *вивільнення робочого місця*. Використовується для опису ситуації, коли посада більше не потрібна, і працівника звільняють.

4. Політичні рішення:

– *Strategic withdrawal* — *стратегічний відступ*. Означає виведення військ або відмову від певної території з тактичних міркувань.

– *Pre-emptive strike* — *превентивний удар*. Використовується для опису нападу, здійсненого з метою запобігання потенційній загрозі.

Використання таких евфемізмів дозволяє політикам та медіа формувати сприйняття подій у суспільстві, пом'як-

шуючи негативні аспекти або надаючи їм більш нейтрального забарвлення.

У політичному дискурсі евфемізми часто використовуються, щоб пом'якшити або приховати реальність певних дій чи подій. Політики використовують ці терміни, щоб подати інформацію більш приємним способом або щоб уникнути негативних конотацій. Наведемо кілька прикладів із політичних виступів: *The United States does not torture. It's against our laws, and it's against our values. But we use enhanced interrogation techniques to get information from terrorists* [20]. – *Сполучені Штати не тортують. Це суперечить нашим законам і цінностям. Але ми використовуємо розширені методи допиту, щоб отримати інформацію від терористів*. Наведений приклад є уривком з промови колишнього президента США Джорджа Буша. Екс-президент використав термін *enhanced interrogation techniques* для опису методів допиту, які багато хто вважає тортурами. Таке словосполучення применшує суворість використовуваних методів, роблячи їх більш прийнятними для громадськості.

Розглянемо ще один приклад з евфемізмом *downsizing*: *The U.S. Agency for International Development (USAID) has undergone a drastic downsizing, shrinking from over 5,000 employees to just 290* [21]. – *Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) зазнало радикального скорочення штату, змінивши кількість співробітників з понад 5000 до лише 290*. Евфемізм *downsizing* використовується для пом'якшення впливу звільнень, розглядаючи їх як стратегічні рішення, а не особисті втрати для працівників. Корпорації та урядовці часто використовують цей термін для позначення скорочення штату працівників або скорочення бюджету.

Евфемізм *collateral damage* використовується військовими та політичними діячами для позначення ненавмисних жертв серед цивільного населення під час військових операцій, наприклад: *The military acknowledged that there had been some collateral damage during the operation* [22]. – *Військові визнали, що під час операції відбулися незаплановані втрати*. Використання словосполучення *collateral damage* мінімізує сприйняття загибелі цивільного населення, представляючи це як сумний, але неминучий аспект військових операцій.

Наведеними прикладами проілюстровано, як евфемізми в політичних промовах можуть впливати на сприйняття громадськості, виставляючи інформацію в менш прямому або більш сприятливому світлі.

Відтак, вважаємо, що використання евфемізмів у політичному дискурсі передбачає досягнення таких цілей:

1. Керування іміджем і самозахист – політики використовують евфемізми, щоб представити себе або свою партію в позитивному світлі та уникнути потенційної критики чи негативного сприйняття.

2. Маніпулювання громадською думкою – через ретельно підібрані формулювання неприємні або суперечливі теми подаються в м'якшій формі, щоб вплинути на аудиторію.

3. Приховування неприємних істин – евфемізми допомагають пом'якшити суворі або незручні реалії (наприклад, «рес-труктуризація» англ. “restructuring” замість «масових звільнень» англ. “mass layoffs”).

4. Уникнення конфронтації – у делікатних політичних дебатах евфемізми можуть послабити напруженість і запобігти дипломатичним конфліктам.

5. Дотримання політичної коректності – певні терміни замінюються нейтральнішими або привабливішими виразами з поваги до соціальної делікатності.

6. Легітимізація політичних дій – евфемізми можуть допомогти сформувати політичну думку та виправдати політичні рішення, які матимуть незворотні наслідки (наприклад, «гуманітарне втручання» англ. “humanitarian intervention” замість «військової атаки» англ. “military attack”).

Висновки. Отже, у кожній мові існує незліченна кількість пом'якшувальних термінів, які використовують політики, щоб передати свою точку зору, оминаючи небажані наслідки. Учасники політичного дискурсу вдаються до вживання евфемізмів, щоб уникнути комунікативних конфліктів, завуалювати реальний стан речей, знизити напругу у суспільстві, приховати справжній зміст тих чи інших небажаних явищ. Слід зауважити, що евфемізми також можуть використовуватися і для спотворення справжнього значення повідомлення і, таким чином, вводити адресатів в оману. Політичні евфемізми є вагомою частиною мовного простору, адже виконують ряд надзвичайно важливих функцій у політичному дискурсі. **Перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку** вбачаємо у дослідженні ролі та функціонування евфемізмів у інших типах дискурсу.

Література:

1. Linfoot-Ham K. The Linguistics of Euphemisms: A Diachronic Study of Euphemism Formation. *Journal of Language and Linguistics*. 2005. Vol. 4. № 2. P. 227–228.
2. Hojati A. A Study of Euphemisms in the Context of English-speaking media. *International Journal of Linguistics*. 2012. Vol. 4. № 4. P. 552.
3. Karam S. Truths and Euphemisms: How Euphemisms Are Used in the Political Arena. *3L: The Southeast Asian Journal of English Language Studies*. 2011. Vol 17 (1). P. 5–17.
4. Швечкова Ю. Політичні евфемізми як засіб реалізації комунікативних стратегій і тактик у політичному дискурсі (на матеріалі промов Терези Мей). *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип 35. Т. 6. С. 129–133.
5. Грогодза І. Функції евфемізмів у сучасному політичному дискурсі (на прикладі політичних промов Барака Обами). *Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка*. 2013. № 14 (273). Ч. 3. С. 27–33.
6. Назаренко О.В., Галеженко В.Г. Евфемізми як лексичний засіб вираження категорії політкоректності. *Нова філологія*. 2019. № 76. С. 99–103.
7. Коляда Е., Кондрук А. Евфемізми як засіб маніпуляції у політичному дискурсі. *Актуальні питання іноземної філології*. 2015. № 2. С. 97–103.
8. Ільченко О. А. Політичні евфемізми як складова сучасної мови ЗМІ. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна*. 2015. № 59. С. 78–80.
9. Евфемізм. *Великий тлумачний словник української мови*. URL: <https://slovnuk.me/search?term=%D0%B5%D0%B2%D1%84%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%B7%D0%BC> (дата звернення: 22.02.2024).
10. Euphemism. *Merriam-Webster Thesaurus*. URL: <https://www.merriam-webster.com/thesaurus/euphemism> (дата звернення: 22.02.2024).
11. Rawson H. A Dictionary of Euphemisms and Other Doubletalk. New York : Crown Publishers, Inc, 1981. 312 p.
12. Pavlenko A. Bilingual minds: emotional experience, expression and representation. Toronto : Multilingual Matters, 2006. P. 260.
13. Miller A. Perspectives on Evil and Violence: A Special Issue of personality and Social Psychology Review. New York : Routledge, 1999. 96 p.

14. LaRocque P. *Championship Writing: 450 Ways to Improve Your Writing*. Portland: Marion Street Press, Inc., 2000. 206 p.
15. Jackall R. *Moral Mazes: The World of Corporate Managers*. Oxford : Oxford University Press, 2009. 320 p.
16. Safire W. *Safire's Political Dictionary*. Oxford : Oxford University Press, 2008. 862 p.
17. Lacone S. *Write to the Point: How to Communicate in Business With Style and Purpose*. Franklin Lakes : Career Press, 2003. P. 60.
18. Gladney G. A., Rittenburg T. Euphemistic text affects attitudes, behaviour. *Newspaper Research Journal*. 2005. № 1. P. 1–3.
19. McGlone M. S., Batchelor A. Looking out for number one: Euphemism and face. *Journal of Communication*. 2003. № 53 (2). Pp. 251–264.
20. George W. Bush Quotes About Torture. *AZQuotes*. URL: https://www.azquotes.com/author/2246-George_W_Bush/tag/torture?utm_source (дата звернення: 23.02.2025).
21. Trump's Federal Downsizing Plan May Create New D.C. Neighborhood. *The Hilltop*. URL: <https://thehilltoponline.com/2025/02/18/trumps-federal-downsizing-plan-may-create-new-d-c-neighborhood/> (дата звернення: 23.02.2025).
22. Collateral Damage. *WordDB*. URL: <https://www.worddb.com/sentences/with/collateral-damage> (дата звернення: 23.02.2025).

Miroshnyk S., Hastynshchykova L. The use of euphemisms in English political discourse

Summary. The article examines the role of euphemisms in political discourse, their communicative functions and impact on public consciousness. Scientific approaches to the study of political euphemisms as well as their cognitive and pragmatic aspects are analyzed in the article. It is established that a euphemism is a word or expression that replaces a rude, obscene, unpleasantly emotionally colored word in speech. The

main functions of political euphemisms are identified, such as: manipulative (the use of euphemisms to manipulate the thoughts and views of recipients); masking (the use of euphemisms to blur negative phenomena of reality in the perception of recipients); elevative (the use of euphemisms to designate unprestigious concepts (professions, institutions, goods, etc.); ameliorative (the use of euphemisms to mitigate the negative consequences of a politician's activities); cooperative (use of euphemisms to avoid discrimination (racial, religious, social, etc.); preventive (the use of euphemisms instead of taboo words). It has been found out that in modern linguistics the use of euphemisms is an ambiguous phenomenon, because in some cases they can cause distortion of the concept, hide a part of its meaning, and lead to deception. Examples of political discourse in which the use of euphemisms contributes to a change in the interpretation of socially significant events are considered and analyzed. It has been established that the use of euphemisms in political discourse involves achieving the following goals: image management and self-protection (presenting oneself or one's party in a positive light and avoiding potential criticism or negative perception); manipulation of public opinion (presenting controversial topics in a softer form in order to influence the audience); concealing unpleasant truths (softening harsh or uncomfortable realities); avoiding confrontation (relieving tension and preventing diplomatic conflicts); adhering to political correctness (changing terms out of respect for social delicacy); legitimizing political actions (forming political opinion and justifying political decisions that will have irreversible consequences).

Key words: political discourse, euphemisms, manipulation, communication strategies, political image, public opinion, communication.